

FINANSOWE DETERMINANTY WZROSTU W GOSPODARCE GLOBALNEJ

REDAKCJA NAUKOWA

JAN L. BEDNARCZYK

CeDeWu.pl
Wydawnictwa Fachowe

rezydent: prof. dr hab. Dariusz Błaszczuk
prof. dr hab. Marian Żukowski

Copyright do wydania polskiego CeDeWu Sp. z o.o.
wszelkie prawa zastrzeżone.

chronione jest kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie w jakimkolwiek celu oraz postaci
elektronicznej z pisemnej zgody autorów i wydawcy.

Wydawnictwo CeDeWu oraz autorzy dołożyli wszelkich starań, aby treści zawarte w niniejszej publi-
kacji były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności za ich wykorzystanie ani
związane z tym ewentualne naruszenie praw autorskich.
Wydawnictwo CeDeWu oraz autorzy nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne
błędy wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydanie publikacji dofinansowane przez Wydział Ekonomiczny, Katedrę Polityki Ekonomicznej
Techniki Politechniki Radomskiej im. Kazimierza Pułaskiego ze środków Banku Powszechna Kasa
Oszczędności Bank Polski S.A.

Ilustracje (grafika) udostępniona dzięki iStockPhoto.com

Projekt okładki: Agnieszka Natalia Bury

Wydanie I, Warszawa 2010
ISBN 978-83-7556-359-7
EAN 9788375563597

Wydawca: CeDeWu Sp. z o.o.
00-680 Warszawa, ul. Żurawia 47/49
e-mail: wydawnictwo@cedewu.pl
Redakcja: (4822) 374 90 20, 374 90 22
Fax: (4822) 827 38 89

Księgarnia Ekonomiczna
00-680 Warszawa, ul. Żurawia 47
Tel.: (4822) 396 15 00...01; Fax: (4822) 827 38 89

Konkurencyjna Księgarnia Internetowa
www.cedewu.pl
www.4books.pl

Made in Poland

Spis treści

Wprowadzenie	9
--------------------	---

Część I

Kryzys finansowy, jego skutki i sposoby przezwyciężania

1. Globalny kryzys finansowy i sposoby jego przezwyciężania w różnych rejonach świata – <i>Tadeusz Sporek</i>	15
1.1. Polityka antykryzysowa na innych kontynentach	18
1.2. Skutki globalnego kryzysu finansowego	21
1.2.1. Skutki gospodarcze	21
1.2.2. Proponowane zmiany w globalnej architekturze finansowej	25
Streszczenie/Summary	29
Bibliografia	29
2. Wpływ globalnego kryzysu finansowego na gospodarki krajów rozwijających się – <i>Tomasz Rynarzewski</i>	31
2.1. Fazy i przyczyny kryzysu finansowego	32
2.1.1. Przebieg kryzysu	32
2.1.2.1. Czynniki makroekonomiczne	33
2.1.2.2. Czynniki mikroekonomiczne	33
2.1.2. Determinanty ekonomiczne powstania kryzysu	33
2.2. Kanały transmisji skutków kryzysu do realnej gospodarki krajów rozwijających się	35
2.2.1. Ujęcie modelowe	35
2.2.2. Dochody eksportowe	37
2.2.3. Napływ kapitału	38
2.2.4. Krajowy system finansowy	39
2.2.5. Płatności od krajowych migrantów	39
2.2.6. Oficjalna pomoc zagraniczna	41
2.3. Skutki makroekonomiczne w gospodarkach krajów rozwijających się ..	41
2.4. Działania przystosowawcze	43
2.4.1. Na poziomie narodowym i regionalnym	43
2.4.2. Na poziomie gospodarki światowej	43
2.5. Chiny a globalny kryzys finansowy	44
Streszczenie/Summary	46
Bibliografia	47

w krajach rozwijających się	49
3.1.1. Zmiany napływu zadłużenia zagranicznego do krajów rozwijających się w latach 1998-2008	51
3.1.2. Przepływy zagranicznych inwestycji bezpośrednich w krajach rozwinętych i rozwijających się	53
3.2. Konsekwencje gospodarcze globalnego kryzysu finansowego	56
3.2.1. Zmiany realnego Produktu Krajowego Brutto	61
Streszczenie/Summary	65
Bibliografia	65
 4. Kryzys finansowy a sprawność współczesnego systemu gospodarki rynkowej – <i>Aneta Kosztowniak</i>	67
4.1. Teoretyczne ujęcie systemu gospodarki rynkowej	68
4.2. Dezyderaty oceny sprawności systemu gospodarki rynkowej	70
4.3. Sytuacja gospodarcza w głównych gospodarkach rynkowych świata w latach 1984-2010	71
4.4. Współczesna gospodarka rynkowa – dyskusja i postulaty zmiany jej zasad w okresie kryzysu finansowego	74
Streszczenie/Summary	78
Bibliografia	79
 5. Światowy rynek ubezpieczeniowy w czasie kryzysu finansowego – <i>Adam Rutkowski, Paweł Różycki</i>	81
5.1. Charakterystyka rynku ubezpieczeniowego	81
5.2. Wpływ kryzysu finansowego na rynek ubezpieczeniowy	85
Streszczenie/Summary	91
Bibliografia	92

Część II

W poszukiwaniu czynników wzrostu

6. Innowacyjność gospodarki Stanów Zjednoczonych. Trwała czy słabnąca dominacja? – <i>Witold Kasperkiewicz</i>	95
6.1. Czynniki określające dominację Stanów Zjednoczonych w dziedzinie innowacji	95
6.2. Innowacyjność gospodarki Stanów Zjednoczonych w świetle analiz statystycznych	98
6.3. Wpływ kryzysu na innowacyjność gospodarki Stanów Zjednoczonych ..	107
Streszczenie/Summary	109
Bibliografia	110

7.1. Model Solowa	112
7.2. Model Mankiwa-Romera-Weila	114
7.3. Krytyka modelu Mankiwa-Romera-Weila i implikacje dla badań nad instytucjami	117
7.4. Fundamentalne determinanty wzrostu gospodarczego	119
Bibliografia	122

8. Mierzenie gospodarki opartej na wiedzy według metodologii

Banku Światowego i Komisji Europejskiej – <i>Edyta Dworak</i>	123
8.1. Metodologia Szacowania Wiedzy (<i>Knowledge Assessment Methodology</i>) ..	124
8.2. Europejska Tablica Wyników w zakresie innowacji (<i>European Innovation Scoreboard</i>)	128
Streszczenie/Summary	135
Bibliografia	136

9. Fundusze inwestycyjne w formie piramid w krajach Europy

Środkowo-Wschodniej – <i>Sławomir Antkiewicz</i>	137
9.1. Koncepcja piramid	137
9.2. Przypadek Albanii	138
9.3. Uwarunkowania gospodarcze	139
9.4. Geneza albańskich piramid	140
9.5. Rok 1996 jako punkt krytyczny albańskich piramid	140
9.6. Rok 1997 jako okres chaosu i zawirowań	141
9.7. Problem niezależności sektora funduszy	142
9.8. Skutki upadku albańskich piramid	142
9.9. Przypadek Rosji	143
9.10. Geneza funduszu MMM	143
9.11. Oferta funduszu MMM	144
9.12. Upadek funduszu MMM	144
9.13. Inne przypadki piramid	145
Streszczenie/Summary	147
Bibliografia	148

Część III

Pieniądz międzynarodowy jako determinanta wzrostu

10. Kryzys międzynarodowego systemu walutowego a spory o pieniądź – <i>Tomasz Gruszecki</i>	151
Załamanie się systemu pieniężnego	152
Bibliografia	170

11. Dolar amerykański, euro i złoto jako składowiki oficjalnych rezerw banków centralnych – Ireneusz Pszczółka	171
11.1. Euro kontra dolar amerykański	172
11.2. Złoto w rezerwach banków centralnych	176
Streszczenie/Summary	180
Bibliografia	181
12. Międzynarodowy Fundusz Walutowy a reformy gospodarcze w Chinach i Rosji – Anna Gapys	183
12.1. Aktualna sytuacja MFW	184
12.2. Propozycje reform MFW	185
12.3. Perspektywy Funduszu	186
12.4. Błędy przeszłości Funduszu	187
12.5. Wzrastająca potęga ChRL	187
12.6. Przemiany w Federacji Rosyjskiej a MFW	191
Streszczenie/Summary	193
Bibliografia	193
13. Normy ostrożnościowe oraz działania antykryzysowe instytucji bezpieczeństwa finansowego a aktywność kredytowa banków – Joanna Stawska	195
13.1. Nowa Umowa Kapitałowa jako źródło bezpieczeństwa systemu finansowego	195
13.2. Znaczenie norm ostrożnościowych w działalności kredytowej banków ...	199
13.3. Działalność antykryzysowa instytucji bezpieczeństwa finansowego w celu pobudzenia akcji kredytowej banków	202
Streszczenie/Summary	205
Bibliografia	206
14. Problemy międzynarodowej architektury finansowej w okresie między I i II wojną światową – Zbigniew Klimiuk	207
14.1. Sytuacja ekonomiczno-finansowa po I wojnie światowej	208
14.2. Pożyczki zagraniczne a stabilizacja walut	209
14.2.1. Pożyczki stabilizacyjne dla Niemiec	211
14.2.2. Kredyty dla Banku Anglii	212
14.2.3. Kredyty zagraniczne dla faszystowskich Włoch	214
14.2.4. Pożyczki zagraniczne dla Belgii	214
14.3. Względna stabilizacja finansów międzynarodowych	215
14.4. Lokaty pożyczek zagranicznych w USA	219
14.5. Finanse międzynarodowe w okresie Wielkiego Kryzysu	220
Streszczenie/Summary	229
Bibliografia	230

Część IV	
Polityka gospodarcza a procesy wzrostu w gospodarce polskiej	
15. Polityka pieniężna a wzrost gospodarczy i bezrobocie w Polsce w latach 1998-2009 – Leszek Kucharski	233
15.1. Polityka pieniężna a wzrost gospodarczy – podstawowe hipotezy teoretyczne	234
15.2. Wzrost gospodarczy w Polsce w latach 1998-2009	235
15.3. Charakter polityki pieniężnej a tendencje wzrostu gospodarczego	238
Streszczenie/Summary	242
Bibliografia	243
16. Polityka Narodowego Banku Polskiego jako determinanta wzrostu gospodarczego – Tomasz Grabia	245
16.1. Strategia polityki monetarnej Narodowego Banku Polskiego	245
16.2. Podstawowe instrumenty polityki pieniężnej NBP	248
16.3. Inflacja a wzrost gospodarczy w Polsce w latach 1998-2009	252
16.4. Próba oceny polityki stopy procentowej w kontekście oddziaływania na wzrost gospodarczy	253
Streszczenie/Summary	257
Bibliografia	258
17. Współzależności między inflacją a bezrobociem w warunkach wzrostu gospodarczego w Polsce – Piotr Misztal	261
17.1. Inflacja i bezrobocie w ujęciu modelowym	261
17.2. Zależność między inflacją, bezrobociem i wzrostem gospodarczym w teorii ekonomii	265
17.3. Zależności między inflacją i bezrobociem w świetle wyników analiz empirycznych	265
17.4. Zależności między inflacją i bezrobociem w Polsce w okresie 2003-2010 ...	266
Streszczenie/Summary	272
Bibliografia	273
18. Determinanty polityki fiskalnej a wzrost gospodarczy – Ireneusz Gałuszka	275
18.1. Uwarunkowania równowagi polityki fiskalnej w Unii Monetarnej	275
18.2. Fiskalne uwarunkowania wzrostu gospodarczego i stabilności gospodarczej – Japonia i USA	280
Streszczenie/Summary	287
Bibliografia	288

19. Kryzys gospodarczy „2007-2009” w Polsce – mediana domniemania, czy obiektywna rzeczywistość – retrospektywna analiza zmian w dynamice i strukturze upadłości przedsiębiorstw w Polsce w okresie 2007-2009	
– Paweł Antonowicz.....	291
19.1. Dynamika zmian przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON	292
19.2. Analiza procesów upadłościowych w długim horyzoncie	294
19.3. Analiza procesów upadłościowych w okresie 2007-2009	295
Summary	300
Bibliografia	301

Wprowadzenie

Współczesna gospodarka światowa znajduje się w szczególnej fazie rozwoju. Z jednej strony, pojawiają się oznaki wychodzenia z jednego z najgłębszych kryzysów, jakie dotknęły kraje rozwinięte w latach 2007-2008, zaś z drugiej strony, równowaga wzrostu jest na tyle krucha, że znaczna część uczestników życia gospodarczego przewiduje możliwość rozwinięcia się po tym kryzysie jedynie słabegożywienia lub nawet wystąpienia jego „drugiego dna”. Źródeł tych pesymistycznych nastrojów należy upatrywać niewątpliwie w przyczynach, które legły u podstaw ostatniego kryzysu, tj. niestabilności rynków finansowych. Przejawem tej niestabilności był kryzys na rynku kredytów *subprime* w Stanach Zjednoczonych, ale jej przesłanki pojawiły się znacznie wcześniej i tkwią głęboko korzeniami zarówno w polityce gospodarczej czołowych potęg współczesnego świata, żywiołowym rozwoju rynków finansowych, jak i braku wystarczająco skutecznych narzędzi koordynacji polityki antykryzysowej w skali globalnej.

Szczególną uwagę należy poświęcić analizie gospodarki amerykańskiej, gdyż wiele faktów wskazuje na to, że zjawiska zachodzące w tej gospodarce są ważną przesłanką globalnych procesów wzrostu. Znaczenie gospodarki amerykańskiej dla światowych procesów wzrostu bierze się zarówno z samej wielkości tej gospodarki, ale też i z jej powiązań z globalną gospodarką. Stąd nie bez znaczenia dla tej ostatniej jest polityka stóp procentowych prowadzona przez System Rezerwy Federalnej, wielkość amerykańskiego deficytu na rachunku bieżącym, czy też zdolność tej gospodarki do zaabsorbowania ogromnej podaży instrumentów długu publicznego, wyemitowanego w celu pokrycia rozdętych do niespotykanych rozmiarów potrzeb finansowych państwa.

Trudności gospodarki amerykańskiej są często przedstawiane w kontekście sukcesów drugiej co do wielkości gospodarki współczesnego świata, jaką stała się w 2010 r. gospodarka chińska. Sugeruje się, jakoby szybki wzrost gospodarczy Chin odbywał się w znacznym stopniu kosztem Ameryki. Koronnym dowodem na potwierdzenie tej tezy ma być chroniczne zaniżanie przez chińskie władze kursu juana. Kontrowersje wokół kursu chińskiej waluty przypominają nieco amerykańsko-japońskie spory o kurs jena w latach 80. XX wieku, których efektem było znaczne umocnienie się japońskiej waluty wobec dolara, z obserwowanymi później negatywnymi skutkami dla japońskiego wzrostu gospodarczego. Trudno przewidzieć, na ile

- Izquierdo A., E. Talvi, *A stability pact à la Maastricht for emerging markets*, Inter-American Development Bank, 12.12.2009.
- McKinsey Global Institute [MGI], *Preparing for China's urban billion*, marzec 2009, zob. http://www.mckinsey.com/mgi/publications/china_urban_summary_of_findings.asp, 19.04.2010
- Reform and Opening in China: "Sequencing" or "Parallel Partial Changing"*, FAN Gang National Economic Research Institute China Reform Foundation, Beijing, China, November 1999.
- Reisen H., *Shifting wealth: Is the US dollar Empire falling?*, OECD Development Centre, 20 June 2009.
- Rinaldi-Larribe M., W. S. Lightfoot, Z. Zhao, *Does China deserve the market economy status?*, Journal of Chinese Economic and Foreign Trade Studies, 2009, Tom 2, wyd. 2, s. 110-120.
- de Souza L.V., *A different country: Russia's economic resurgence*, Directorate-General for Economic and Financial Affairs [DG-ECFIN], 13.06.2008.
- Stiglitz J.E., *Globalizacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Szott M., *Zmiana warty w światowej gospodarce*, Portal Spraw Zagranicznych, 05.10.2009, zob. <http://www.psz.pl/tekst-23805/Zmiana-warty-w-swiatowej-gospodarce>, 21.04.2010.
- When Global Means nothing, How the once all-powerful global institutions lost control*, STRATEGIC DIRECTION, Tom 25 Nr 2, 2009, s. 12-14, Emerald Group Publishing Limited.
- Wilson J., *Landscapes and watersheds? China and the current economic context*, Journal of Technology Management in China, Tom 4 Nr 2, 2009, s. 109-118.
- Vine D., *Macroeconomic Policies to Resolve the Crisis*, PEGGED [Politics, Economics, Global Governance, The European Dimensions], Policy Brief Nr 5 – June 2009.
- Zhang W., *The Implication of the rise of China*, foresight, Tom 6, Nr 4, 2004, s. 223-226 Emerald Group Publishing Limited.

Normy ostrożnościowe oraz działania anty kryzysowe instytucji bezpieczeństwa finansowego a aktywność kredytowa banków

Joanna Stawska¹⁷¹

W obliczu występujących kryzysów finansowych, członkowie instytucji finansowych oraz rządowych stawiają sobie za cel przeciwdziałanie skutkom kryzysów. Rewidują ich przyczyny, by nie dopuścić do powtarzania się kosztownych i negatywnie wpływających na gospodarkę kryzysów. System bankowy zajmuje szczególnie ważną rolę w gospodarce narodowej. Jest on podatny na utratę zaufania, która przez efekt zarażania (*contagion effects*), staje się źródłem ryzyka systemowego, co grozi załamaniem całego systemu finansowego (Bank for International Settlements, 2009, s. 1-7). Instytucje bezpieczeństwa finansowego, między innymi poprzez normy ostrożnościowe starają się zapobiegać sytuacjom kryzysowym w celu utrzymania stabilności finansowej. Takie działanie w dłuższej perspektywie sprzyja wzrostowi gospodarczemu, ponieważ bardziej stabilna finansowo gospodarka, stwarza korzystniejsze warunki działalności banków oraz podmiotów gospodarczych.

13.1. Nowa Umowa Kapitałowa jako źródło bezpieczeństwa systemu finansowego

Po upadku banków Bankhaus Herstatt oraz Franklin National Bank, w kwestię nadzoru bankowego na poziomie międzynarodowym zaangażowały się takie instytucje, jak Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF), Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych (IOSCO) oraz Bank Rozliczeń Międzynarodowych (BIS). Ten ostatni pod swoimi auspicjami powołał w 1974 r. Bazylejski Komitet ds. Regulacji Bankowości i Procedur Nadzorczych, nazywany początkowo Komitetem Cooke'a. W skład Komitetu weszli przedstawiciele banków i władz nadzoru bankowego krajów z grupy G10 (Belgia, Francja, Kanada, Niemcy, Włochy,

¹⁷¹ Mgr, doktorant stacjonarnych studiów ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Instytut Finansów, Bankowości i Ubezpieczeń.

Japonia, Holandia, Szwecja, Wielka Brytania, Stany Zjednoczone) oraz ze Szwajcarii i Luksemburga (Dziekoński, 2003, s. 11). Komitet Bazylejski opracował w 1988 r. dokument pod nazwą Bazylejska Umowa Kapitałowa (Basel I), która po nowelizacji w 1996 r., przybrała swoją końcową postać w 2004 r., jako Nowa Umowa Kapitałowa (Basel II). W aktach prawnych Unii Europejskiej, w *Capital Adequacy Directive* (CAD – nowelizowanej w 1998 r.) możemy odnaleźć standardy Komitetu Bazylejskiego dotyczące pomiaru adekwatności kapitałowej instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Dyrektywy UE regulowały również współczynnik wypłacalności instytucji kredytowych (Wierzba, Iwonicz-Drozdowska, Lepczyński (red.), 2004, s. 9). Regulacje Nowej Umowy Kapitałowej ujęto w Dyrektywie 2006/49/WE oraz Dyrektywie 2006/48/WE. Stanowią one część przepisów zwanych CRD (*Capital Requirements Directive*). CRD odnoszą się do regulacji adekwatności kapitałowej oraz wymogów podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (Krasodomska, 2007, s. 47).

Nową Umowę Kapitałową (Basel II) oparto na trzech filarach. W pierwszym filarze (Wymogi Kapitałowe) zostały wprowadzone zmiany w szacowaniu ryzyka kredytowego w porównaniu do wcześniejszej Basel I (Minimalne Wymogi Kapitałowe). Dodatkowo wprowadzono regulacje w zakresie ryzyka operacyjnego, nie zmieniając jednak podejścia do ryzyka rynkowego. Umożliwiono również bankom stosowanie własnych, wewnętrznych modeli szacowania ryzyka kredytowego oraz ryzyka operacyjnego (Wolanin, 200, s. 5).

Drugi filar oparty na analizie nadzorczej zobowiązuje banki do opracowywania wewnętrznych procesów oceny kapitału ekonomicznego oraz określania kapitałów zgodnych z profilem ryzyka w danym banku i z otoczeniem nadzorczym. Drugi filar rozszerzono o rodzaje ryzyka, których wcześniej nie ujmowano w filarze pierwszym, takie jak: ryzyko stopy procentowej oraz ryzyko płynności. Dla banków o słabszej kondycji ekonomiczno-finansowej opracowano również dodatkowe wymogi kapitałowe w celu większego bezpieczeństwa środków na rachunkach bankowych (Wolanin, 200, s. 6).

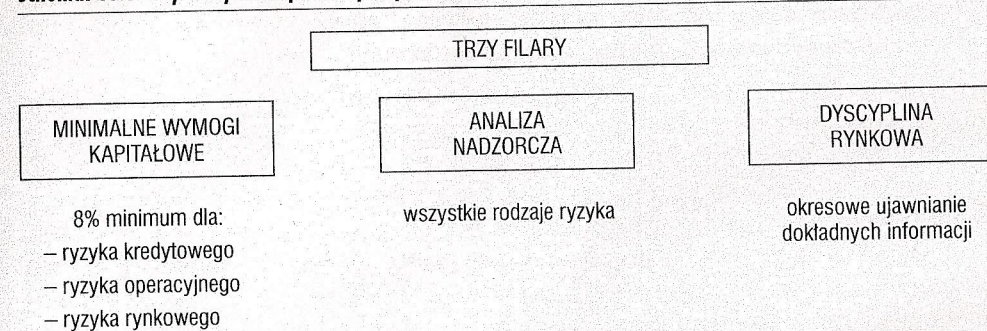
Trzeci filar związany z dyscypliną rynkową nakłada na instytucje obowiązek ujawniania informacji odnośnie ich profilu ryzyka i profilu kapitalizacji. To miało przyczynić się do samokontroli uczestników rynku w utrzymywaniu dyscypliny (Wolanin, 200, s. 6).

Schemat 13.1 przedstawia trzy filary Nowej Umowy Kapitałowej w kontekście ryzyka, jakie regulują dwa pierwsze filary oraz dyscypliny rynkowej nałożonej na banki.

W celu przybliżenia zmian wprowadzonych w Nowej Umowie Kapitałowej wyodrębniono główne postulaty poruszone w znowelizowanym porozumieniu. Mówią one o tym, że dokument ten (Heffernan, 2007, s. 232):

- odchodzi od identycznego traktowania określonych rodzajów ryzyka, dając bankom możliwość wyboru metody obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka rynkowego, kredytowego i operacyjnego,

Schemat 13.1. Trzy filary Nowej Umowy Kapitałowej

Źródło: *The New Basel Capital Accord*, 2000, [za:] www.banque-france.fr/gb/supervi/telechar/2000_Basel.pdf

- reguluje kwestię ryzyka kredytowego związaną z pożyczaniem bankom i firmom międzynarodowym albo rządów krajów OECD; w konsekwencji czego wagi ryzyka mogą być różne, do tego stopnia, że bank lub korporacja z danego kraju mogą otrzymać wagę niższą niż rząd kraju, w którym dana firma ma siedzibę,
- ustanawia konieczność tworzenia rezerw na ryzyko operacyjne, ograniczając całkowitą wysokość rezerw z tego tytułu do 8% wartości aktywów obciążonych ryzykiem,
- umożliwia bankom, po wcześniejszym zatwierdzeniu przez instytucje nadzoru bankowego, wykorzystywanie modeli wewnętrznych do określania ryzyka kredytowego, rynkowego oraz operacyjnego,
- dodaje do filaru „Adekwatność kapitałowa” dwa kolejne: „Proces analizy nadzorczej” oraz „Dyscyplinę rynkową”.

Podsumowując, pierwszy filar związany z adekwatnością kapitałową obejmujący metody szacowania współczynnika wypłacalności, uwzględniając nowe pomiar ryzyka kredytowego, metody szacowania ryzyka rynkowego niezmiennicze od 1996 oraz pomiar ryzyka operacyjnego. W ramach drugiego filaru zaproponowano, by nadzór bankowy zachęcał banki do stosowania wewnętrznych modeli szacowania wymogów kapitałowych oraz określania ich wielkości zgodnie z ekspozycją banku na ryzyko i wewnętrznymi technikami kontroli ryzyka. Z kolei trzeci filar budowany na dyscyplinie rynkowej, upoważnia banki do ujawnienia formuł według, których szacuje współczynnik wypłacalności, ekspozycje na ryzyko aktywów oraz metod zmniejszania poziomu ryzyka kredytowego (Heffernan, 2007, s. 232).

Według Nowej Umowy Kapitałowej ryzyko kredytowe można wyliczać metodą standardową lub wykorzystując podstawowe metody IRB (*Internal Risk Based Approach*), czyli metody ratingów wewnętrznych, bądź zaawansowane metody IRI. W przypadku ryzyka operacyjnego banki mają do wyboru również trzy metody: podejście uproszczone, podejście standardowe oraz modele wewnętrzne (AM – *Advanced Measurement Approaches*), czyli metody zaawansowanego pomiaru w

wewnętrznego. Do oszacowania ryzyka rynkowego (niezmienione od poprawki z 1996 r.) wykorzystywane mogą być dwie metody: podejście standardowe oraz modele wewnętrzne (Basel Committee on the Banking Supervision, 2003, s. 3).

Warto jeszcze wspomnieć, że według standardowego podejścia do ryzyka kredytowego banki, które nie będą się posługiwać wewnętrznymi ratingami, korzystają ze standardowych rozwiązań Komitetu Bazylejskiego. Wagi Komitetu oscylują od 0% dla minimalnego poziomu ryzyka do 150% dla kredytów o wysokim poziomie ryzyka. Wagi te zostały również uzależnione od ocen nadawanych przez agencje ratingowe. Oznacza to, że jeśli korporacja posiada rating agencji na poziomie BB, bank jest zobowiązany do przyznania wagi na poziomie 150%. Im wyższy rating podmiotu, tym bank może stosować niższe wagi, bo kredyt udzielony takiemu podmiotowi jest bezpieczniejszy, o niższym prawdopodobieństwie niewykonania zobowiązania (*probability of default* – PD) (Heffernan, 2007, s. 234).

W filarze pierwszym, sposób wyliczania minimalnego wymogu rezerwy kapitałowej jest bardzo złożony. Jednak poniższy schemat przedstawia jego uproszczoną budowę:

Schemat 13.2. Wzór, według którego banki powinny wyliczać współczynnik wypłacalności zgodnie z zaleceniami NUK

WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI

Fundusze własne

>= 8%

Aktywa i zobowiązania pozabilansowe ważone ryzykiem + 12,5 * R. rynkowe + 12,5 * R. operacyjne

Źródło: Dziekoński, 2003, s. 26.

Regulacje opisane w Nowej Umowie Kapitałowej są korzystne dla przedsiębiorstw o silnym standingu finansowym, gdyż powinna nastąpić redukcja kosztów pozyskania kapitału przez te przedsiębiorstwa. Z kolei sytuacja ta może być gorsza dla przedsiębiorstw o słabej kondycji finansowo-ekonomicznej, ze względu na wyższe ryzyko ich finansowania, związane z koniecznością utrzymywania większego kapitału bezpieczeństwa utrzymywanego przez banki. Z punktu widzenia banku na ocenę potencjalnego kredytobiorcy wpływ ma tak zwane ryzyko biznesowe, na które składa się ryzyko operacyjne i strategiczne. Z kolei te obszary ryzyka determinują poziom ryzyka kredytowego, które ma swoje odzwierciedlenie w cenie kredytu. Z wprowadzeniem nowych regulacji nadzorczych przewidywano powstanie wielu korzyści ekonomiczno-społecznych, jak i zwiększenie bezpieczeństwa sektora bankowego oraz wykorzystanie mechanizmów dyscypliny rynkowej.

13.2. Znaczenie norm ostrożnościowych w działalności kredytowej banków

Jednym z czynników wpływających na dostępność kredytów są regulacje ostrożnościowe, które banki muszą brać pod uwagę w swojej działalności. Regulacje te poprzez mechanizm cenowy oddziałują na aktywność kredytową banków. Wymagania te odnoszą się głównie do poziomu adekwatności kapitałowej i zasad tworzenia rezerw. Związane jest to z obowiązkiem utrzymywania przez banki określonej ilości funduszy własnych względem każdej transakcji generującej ryzyko kredytowe. Koszt takiego wyodrębnionego kapitału banki wliczają do ceny transakcji. Z kolei w przypadku rezerw, do ceny transakcji banki wliczają oczekiwaną stratę, która odzwierciedla związane z nią ryzyko kredytowe (Iwanicz-Drozdowska, 2006, s. 67-68).

Wśród zmian, które wpłynęły na dostępność kredytów oferowanych przez banki należy uwzględnić wprowadzenie zliberalizowanych zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków. Zaczęły one obowiązywać z dniem 1 stycznia 2004 r. i dotyczyły rezerw celowych na ekspozycje kredytowe. Wydłużono terminy szacowania opóźnień w spłacie zobowiązań oraz złagodzone zapisy mówiące o pojawieniu się straty u kredytobiorcy, która obliguje bank do zakwalifikowania ekspozycji do kategorii wątpliwe. To wpłynęło na zmniejszenie obciążenia banków tworzeniem rezerw, co korzystnie odbiło się na wynikach finansowych w bankach komercyjnych i spółdzielczych. Dodatkowo od stycznia 2005 r. banki zaczęły stosować MSR (Międzynarodowe Standardy Rachunkowości) i MSSF (Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej), w tym MSR 39 związany z zasadami dokonywania odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych (Iwanicz-Drozdowska, 2006, s. 68-69).

Banki odgrywają istotną rolę przy realizacji obrotu gospodarczego, dlatego ich działalność podlega tak licznym regulacjom nadzorczym związanym zwłaszcza z kontrolą podejmowanego przez nie ryzyka (Marcinkowska, 2004, s. 12). W ramach zasad ostrożności tworzą rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe, rezerwy na ryzyko ogólne oraz fundusze ogólnego ryzyka. Rezerwa celowa tworzona jest w celu pokrycia ściśle określonego ryzyka z tytułu przewidywanych strat z określonych należności lub ich grup. Z kolei rezerwy na ryzyko ogólne oraz fundusze ogólnego ryzyka mają pokrywać ogólne ryzyko związane z prowadzeniem działalności bankowej (NBP, 2007, s. 1-16).

W przepisach Prawa bankowego znajdujemy kolejne normy ostrożnościowe, których banki muszą przestrzegać. Artykuł 71 Prawa bankowego, podpunkt 1 głosi¹⁷²: *Suma wierzytelności banku, udzielonych przez bank zobowiązań pozabilansowych oraz posiadanych przez bank bezpośrednio lub pośrednio akcji lub udziałów w innym podmiocie, wniesionych dopłat w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością lub też wkładów albo sum komandytowych – w zależności od tego, która z tych kwot jest większa – w spółce komandytowej lub komandytowo-akcyjnej (zaangażowanie), ob*

¹⁷² Ustawa prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku, Dz. U. 02.72.665., art. 71.

ciążonych ryzykiem jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie nie może przekroczyć limitu koncentracji zaangażowań, który wynosi:

- 20% funduszy własnych banku – dla zaangażowania banku wobec każdego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, gdy którykolwiek z tych podmiotów jest w stosunku do banku podmiotem dominującym lub zależnym albo jest podmiotem zależnym od podmiotu dominującego wobec banku,
- 25% funduszy własnych banku – dla zaangażowania banku wobec każdego podmiotu lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, gdy żaden z nich nie jest podmiotem powiązanym z bankiem w sposób określony w punkcie 1.

Z kolei w tym samym artykule w podpunkcie drugim znajdujemy, że: suma zaangażowań banku równych lub przekraczających 10% funduszy własnych banku (duże zaangażowanie) w stosunku do podmiotów, o których mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż limit dużych zaangażowań, który wynosi 800% tych funduszy.

Banki komercyjne oraz spółdzielcze pełnią istotną rolę w gospodarce wywierając wpływ na obieg pieniężny, ceny, kurs walutowy, bilans płatniczy oraz koniunkturę. Dostarczając przedsiębiorstwom kapitału pieniężnego oddziałują na poszczególne dziedziny gospodarki. Banki wykorzystując zdeponowane środki innych podmiotów przekazują je na rozwój produkcji, zwiększenie zbytu towarów i usług, czy inne inwestycje. Nie powinno się również zapominać o tym, że banki mogą wywołać negatywne skutki w gospodarce. Sytuacja taka występuje w momencie przekroczenia granicy udostępnianych kredytów, może nastąpić wtedy przeinwestowanie w gospodarce wraz z efektem nadprodukcji czy nawet kryzysu. Dodatkowo biorąc udział w emisji akcji i obligacji, banki coraz częściej partycypują w transakcjach giełdowych, a nawet spekulacjach, co może doprowadzić do opanowania przez nie rynku papierów wartościowych. Rozszerzanie bądź ograniczanie akcji kredytowej przez banki jest przyczyną zmian w koniunkturze gospodarczej. Zakres i forma udzielanych kredytów oddziałuje na amplitudę i długotrwałość wahań. W przypadku nierównowagi, znaczne kredytowanie inwestycji przez banki może przyczynić się do zwiększenia rozpiętości wahań i przedłużenia fazy cyklu koniunkturalnego, głównie depresji. Restrykcyjna polityka kredytowa banków przyczynia się do zaostrzenia kryzysu oraz upadłości wielu przedsiębiorstw, co w konsekwencji nie jest korzystne również dla banków. Z drugiej strony, banki mogą również wpływać na zmniejszenie amplitudy wahań i złagodzenie fazy cyklu, a nawet przyczynić się do wyjścia z depresji (Noga, Stawicka (red.), 2009, s. 14).

Ówczesny kryzys globalnych rynków finansowych stał się w krótkim okresie głównym źródłem ryzyka obniżenia płynności również krajowych rynków międzybankowych, głównie z powodu spadku wzajemnego zaufania banków. Zjawisko to było szczególnie widoczne na rynku amerykańskim. Mniejsze zaufanie do rynku międzybankowego było spowodowane trudnościami niektórych banków w zabezpieczaniu pozycji przed ryzykiem rynkowym oraz ze względu na obniżanie limitów kredytowych i ograniczeń obrotów na rynkach instrumentów pochodnych. Szczególnie po upadku amerykańskiego banku inwestycyjnego Lehman Brothers w 2008 r.

spadło wzajemne zaufanie uczestników rynku, co doprowadziło do obniżenia płynności krajowego rynku międzybankowego. Również w Polsce wzrosło ryzyko niestabilności finansowej ze względu na pogorszenie perspektyw wzrostu gospodarczego w związku ze spowolnieniem tempa PKB głównych partnerów handlowych Polski. Dodatkowo niższy wzrost gospodarczy, to większa możliwość zmaterializowania się ryzyka kredytowego. Już w pierwszym półroczu 2008 r. zauważalne były pierwsze symptomy materializacji ryzyka kredytowego banków, które zwiększały sumy odpisów na kredyty o obniżonej jakości. W okresie kryzysu banki muszą również zwracać szczególną uwagę na poziom swojego bufora kapitałowego, który jest zabezpieczeniem przed niekorzystnymi zjawiskami dużej skali. Dodatkowo nasiliła się konkurencja na rynku krajowym o depozyty od podmiotów niefinansowych w wyniku wzrostu kosztów i spadku dostępności pieniądza rynkowego. Ograniczyło to skłonność banków do powiększania akcji kredytowej, co miało niekorzystny wpływ na tempo wzrostu gospodarczego. Gorsza płynność rynków globalnych odbiła się również na zdolności krajowych banków do zabezpieczania ryzyka rynkowego. Wynikało to z faktu, że ekspozycje banków na ryzyko walutowe i ryzyko stopy procentowej są zbliżone do siebie, pod względem kierunku tych ekspozycji. Są one związane z posiadanymi przez nie portfelami kredytów walutowych i obligacji skarbowych. Banki krajowe zamykają te ekspozycje z kontrahentami zagranicznymi. W momencie, kiedy spada liczba aktywnych uczestników rynku instrumentów pochodnych, a wzajemne limity kredytowe ulegają obniżeniu, powoduje to trudności w zawieraniu transakcji zabezpieczających, zwiększając jednocześnie ich koszty. Sytuacja taka może przyczynić się do podniesienia wymogów kapitałowych oraz spadku współczynnika wypłacalności (NBP, 2008, s. 7-9).

Spadek cen nieruchomości jest również źródłem ryzyka. Wysokie wskaźniki LtV przy udzielaniu kredytów mogą stanowić istotne ryzyko w systemie bankowym, szczególnie w momencie jednoczesnego pogorszenia się sytuacji finansowej kredytobiorców. Dlatego banki powinny zabezpieczać się przed występowaniem takich niekorzystnych zjawisk, utrzymując chociażby wyższy poziom bufora kapitałowego. Pomimo że w Polsce współczynnik wypłacalności banków jest na wyższym poziomie niż minimum regulacyjne, to jednak stosunek bufora kapitałowego w bankach do ryzyka występującego w ich bilansach obniżył się w porównaniu do lat wcześniejszych. Przyczyną spadku nadwyżki kapitału banków w stosunku do minimum regulacyjnego był wzrost akcji kredytowej, a także obowiązujący od stycznia 2008 r. wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne. W związku z tym oczekuje się, aby banki prowadziły ostrożną politykę kredytową oraz dywidendową, w celu posiadania odpowiedniego poziomu zabezpieczenia kapitałowego, pozwalającego na pokrycie niekorzystnych konsekwencji spowolnienia gospodarczego. W przeciwnym przypadku nie jest wykluczone, że zbyt duża materializacja ryzyka mogłaby wywrzeć negatywny wpływ na wzrost gospodarczy (NBP, 2008, s. 7-9).

13.3. Działalność antykryzysowa instytucji bezpieczeństwa finansowego w celu pobudzenia akcji kredytowej banków

21 grudnia 2007 r. przedstawiciele instytucji wchodzących w skład sieci bezpieczeństwa finansowego w Polsce (*Safety net*), czyli Minister Finansów, Prezes Narodowego Banku Polskiego oraz Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego podpisali Porozumienie, na mocy którego powołano Komitet Stabilności Finansowej. Jego celem jest podjęcie współpracy na rzecz wspierania stabilności krajowego systemu finansowego, koordynacja działań oraz wymiana informacji. Na posiedzeniu Rady Ministrów 23 września 2008 r. uregulowano zasady funkcjonowania Komitetu na drodze przepisów ustawowych. 13 października 2008 r. ogłoszono dwa kompleksowe pakiety działań, mające przywrócić zaufanie i właściwe funkcjonowanie rynku finansowego. Pakiety te opracowane przez Ministerstwo Finansów i NBP miały na celu wzmocnienie stabilności sektora bankowego i lepszą ochronę depozytów osób prywatnych. Rada ECOFIN (Economic and Financial Affairs Council), czyli Rada do spraw gospodarczych i finansowych¹⁷³, 7 października 2008 r., uznała pakiety Komitetu za zgodne z jej konkluzjami. Pakiet regulacyjny ogłoszony przez Ministerstwo Finansów składał się z projektu ustawy o Komitecie Stabilności Finansowej oraz projektu zmieniającego ustawę o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Pierwszy projekt opierał się na wzmocnieniu współpracy pomiędzy instytucjami sieci bezpieczeństwa (MF, NBP, KNF). Natomiast drugi miał na celu zwiększenie poziomu ochrony depozytów z sumy 22 500 euro do 50 000 euro. Dodatkowo postanowiono zrezygnować z koasekuracji i zapewnić pełną gwarancję depozytów, ponieważ wcześniej 100% gwarancji podlegały tylko depozyty do równowartości 1000 euro, natomiast środki pomiędzy 1000 euro a 22 500 euro były gwarantowane tylko w 90%. Drugi pakiet działań został opracowany przez NBP i koncentrował się na osiągnięciu trzech podstawowych zadań. Polegały one na umożliwieniu bankom pozyskania środków złotych na okresy dłuższe niż 1 dzień, pozyskania środków walutowych oraz pozyskania płynności złotej przez banki w efekcie rozszerzenia zabezpieczeń operacji z bankiem centralnym. NBP do realizacji postawionych zadań uruchomił następujące działania (NBP, 2008, s. 10-12):

- przeprowadzanie operacji zasilających otwartego rynku w formie operacji repo o terminie zapadalności do 3 miesięcy, a nawet do 6 miesięcy,
- przeprowadzenie operacji SWAP-ów walutowych, zasilających banki w płynność walutową na parach walut USD/PLN, EUR/PLN, CHF/PLN,
- możliwość zabezpieczenia kredytu refinansowego depozytem walutowym,
- modyfikacje w systemie operacyjnym kredytu lombardowego w postaci zmniejszenia *haircut* (z 20% do 15% wartości nominalnej zastawianych papierów war-

¹⁷³ ECOFIN – jest to jedna z najstarszych konfiguracji w jakiej pracuje Rada Unii Europejskiej. W skład ECOFIN wchodzi ministrowie do spraw gospodarczych i ministrowie finansów państw członkowskich UE. Głównymi tematami ECOFIN jest między innymi budżet UE, finanse publiczne, Unia Gospodarcza i Walutowa, rynki finansowe, przepływy kapitału oraz relacje finansowe z krajami trzecimi.

tościowych), podczas określania wartości poziomu zabezpieczenia dla kredytu lombardowego oraz rozszerzenia listy aktywów będących zabezpieczeniem tego kredytu w NBP (obligacje komunalne, listy zastawne, obligacje EBI, papiery skarbowe nominowane w walutach obcych),

- kontynuacja emisji 7-dniowych bonów pieniężnych będących głównym instrumentem sterylizacji nadpłynności w sektorze bankowym,
- zwiększanie częstotliwości ORR (jeśli zajdzie taka konieczność), tak by elastycznie reagować na zmiany płynności i stabilizować stopę POLONIA wokół stopy referencyjnej.

Ponadto, wśród działań NBP w celu wsparcia systemu finansowego znalazły między innymi: przedterminowy wykup obligacji NBP (8,2 mld zł) w styczniu 2009 następnie obniżono stopę rezerwy obowiązkowej z 3,5% do 3%, wprowadzono „Pakiet na Rzecz Rozwoju Akcji Kredytowej” oraz zaproponowano wprowadzenie kredytu wekslowego. Kredyt wekslowy miałby służyć refinansowaniu nowo udzielanych kredytów dla przedsiębiorstw przez banki z terminem do 1 roku, głównie kredytów obrotowych.

Narodowy Bank Polski rozpoczął 20 kwietnia 2009 r. prace nad „Pakiem na Rzecz Rozwoju Akcji Kredytowej”. Jest to kontynuacja „Pakietu zaufania” w celu wspierania płynności w polskim systemie bankowym. Bank centralny chciał przeciwdziałać tendencji ograniczania aktywności kredytowej przez banki. I starczając płynności do sektora bankowego oczekuje złagodzenia polityki kredytowej banków i zwiększenia jej dynamiki¹⁷⁴.

W celu głębszej analizy znaczenia norm ostrożnościowych oraz warunków stabilności finansowej dla działalności kredytowej banków, przedstawiona została tabela 13.1. Umieszczone zostały w niej wyniki badań ankietowych do przewodniczących komitetów kredytowych, przeprowadzanych przez NBP kwartalnie.

Tabela przedstawia politykę kredytową banków w stosunku do dużych przedsiębiorstw oraz z sektora MSP, na przestrzeni 3 ostatnich lat. Jest to dość specyficzny okres, ponieważ zaczęły obowiązywać regulacje Nowej Umowy Kapitałowej Komitetu Bazylejskiego, a przede wszystkim przez ostatnie 2 lata sytuacja gospodarki kraju uległa pogorszeniu ze względu na kryzys finansowy. Wydarzenia te miały odzwierciedlenie w polityce depozytowo-kredytowej banków. Banki już w IV kwartale 2007 r. zaczęły przygotowywać się do wprowadzenia nowej formy wyliczania współczynnika wypłacalności i zaczęły zwiększać swoje zasoby kapitałowe kosztem ograniczania podaży kredytu. Podobna reakcja banków związana z zaostrzeniem polityki kredytowej miała miejsce już na przełomie IV kwartału 2007 i I kwartału 2008 kiedy wyraźne były już sygnały o wzroście ryzyka związanego z sytuacją gospodarczą. Zatem pojawił się element zagrożenia stabilności finansowej, co skutkowało natychmiastowym ograniczaniem aktywności kredytowej banków. Z biegiem czasu

¹⁷⁴ <http://www.comperia.pl/plany-antykryzysowe-nbp.html> z dnia 21 kwietnia 2009 r.

kiedy kryzys zaczął osiągać przedsiębiorstwa oraz zwykłych konsumentów, pojawiły się problemy ze wzrostem kredytów zagrożonych w portfelach bankowych. Wtedy banki znowu postanowiły zaostrzyć politykę wobec kredytobiorców, ponieważ musiły przeznaczyć więcej środków pieniężnych na zabezpieczenie kredytów zagrożonych.

Wśród elementów wpływających na politykę kredytową banki wymieniały również spadający lub wzrastający popyt na kredyty wśród przedsiębiorstw oraz presję konkurencyjną w sektorze. Ta ostatnia rosła w momencie większego popytu zgłaszanego przez podmioty gospodarcze i lepszej sytuacji ekonomicznej kraju. Wzrosła presja ze strony innych banków był czynnikiem raczej łagodzącym ceny kredytów i zabezpieczeń wymaganych od klientów.

* * *

Przedstawione powyżej normy ostrożnościowe są najważniejszą częścią regulacji, których banki starają się przestrzegać w swojej działalności. Normy te mają niemałe znaczenie dla funkcjonowania nie tylko banków, ale pośrednio jednostek gospodarczych, które wykorzystują produkty bankowe w aktywności gospodarczej. Z jednej strony, obciążenia jakie nakładane są na banki, mają swoje odzwierciedlenie w cenie kredytów dla pomiotów gospodarczych. Z drugiej strony, celem wprowadzania regulacji ostrożnościowych jest dbałość o stabilność finansową, która wpływa na bezpieczeństwo transakcji przeprowadzanych w systemie finansowym oraz wzajemne zaufanie jednostek gospodarczych. Zadaniem instytucji *safety net* jest zapewnienie uczestnikom rynku finansowego warunków sprzyjających do prowadzenia aktywnej działalności. Nawet w czasie kryzysu finansowego instytucji bezpieczeństwa finansowego starały się wesprzeć banki w ich aktywności kredytowej, by tym samym pobudzić wzrost gospodarczy.

Streszczenie

Odpowiednio ustalone prawo oraz regulacje bankowe mają istotne znaczenie dla stabilności systemu finansowego, który jest podstawą wzrostu gospodarczego w danym kraju. W warunkach stabilności finansowej banki generalnie zwiększają swoją aktywność kredytową, zasilając gospodarkę w pieniądź niezbędny do pobudzania inwestycji, a w konsekwencji do wzrostu gospodarczego.

Celem opracowania jest przedstawienie znaczenia odpowiednich regulacji bankowych, w tym szczególnie norm ostrożnościowych dla aktywności kredytowej banków, będącej motorem wzrostu gospodarczego. W opracowaniu dokonano również analizy wpływu nowych, bankowych regulacji ostrożnościowych o międzynarodowym charakterze, na stabilność i bezpieczeństwo systemu bankowego w aspekcie dostępności kredytów dla niefinansowych podmiotów gospodarczych. Kwestia ta została połączona z próbami pobudzania gospodarki przez pakiety antykryzysowe wprowadzane przez instytucje sieci bezpieczeństwa finansowego.

Rok	Zaostrezenie/ Złagodzenie kryteriów udzielania kredytów	Ryzyko bieżące lub oczekiwane/ sytuacji gospodarczej	Udziały kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym	Presja konkurencyjna w sektorze	Popyt na kredyty	Sytuacja kapitałowa banku
I kw. 2007	nieznaczne złagodzenie dla dużych firm; nieznaczne zaostrezenie dla MSP	spadek ryzyka	poprawa jakości portfela	wysoka	wzrost	nie wymieniany jako czynnik zaostrzający politykę kredytową
II kw. 2007	duże przedsiębiorstwa – bez zmian, nieznaczne złagodzenie dla MSP	dobra sytuacja gospodarcza	niski poziom (nie ma wpływu na pogorszenie aktywności kredytowej)	silna presja	wzrost	iw.
III kw. 2007	nieznaczne złagodzenie dla dużych przedsiębiorstw, silniejsze dla MSP	korzystna sytuacja gospodarcza	niski poziom	wysoka	wolniejszy wzrost	iw.
IV kw. 2007	nieznaczne zaostrezenie wobec dużych firm, nieznaczne złagodzenie wobec MSP	dobra sytuacja gospodarcza	niski poziom (nie wymieniany jako czynnik zaostrzający politykę)	wysoka	wolny wzrost	pogorszenie, wprowadzenie NUK
I kw. 2008	nieznaczne zaostrezenie	wzrost ryzyka związanego z sytuacją gospodarczą	dość niski poziom chociaż zaczyna wzrastać	małe	wzrost	pogorszenie
II kw. 2008	bez zmian	wzrost ryzyka	bez zmian	dość wysoka	wzrost	pogorszenie nieznaczne
III kw. 2008	zaostrezenie	duży wzrost ryzyka	wzrost	niewielka	niewielki wzrost	pogorszenie
IV kw. 2008	silne zaostrezenie	silny wzrost ryzyka	wzrost wskaźników kredytów zagrożonych	niewielka	duże przedsiębiorstwa – spadek, wzrost, MSP – niewielki	
I kw. 2009	zaostrezenie	wysoka niepewność co do stanu koniunktury	pogorszenie się jakości portfela	niewielka	spadek	wpływ sytuacji kapitałowej na zaostrezenie akcji kredytowej
II kw. 2009	silniejsze zaostrezenie wobec MSP, słabsze wobec dużych firm	negatywne perspektywy rozwoju sytuacji gospodarczej	wciąż wysoki poziom kredytów zagrożonych	niewielka	wzrost	kapitałowych
III kw. 2009	zaostrezenie wobec MSP, mniejsze dla dużych firm (ogólnie słabsza perspektywa)	negatywne perspektywy rozwoju (nieznaczne polepszenie)	mniejsze znaczenie dla zaostrzania polityki kredytowej	niewielki wzrost	nieznaczny wzrost	sytuacja kapitałowa przestała być czynnikiem ograniczającym podaż kredytów
IV kw. 2009	nieznaczne złagodzenie	poprawa perspektyw rozwoju	najważniejszy powód niewielkiego zaostrezenia polityki	wzrost (czynnik łagodzący)	wzrost	jako czynnik łagodzący politykę kredytową

Tabela 13.1. Warunki prowadzenia przez banki polityki kredytowej w latach 2007-2009

Prudential standards and the anti-crisis financial security institutions activity and credit activity of the banks

Properly established laws and banking regulations are important for the stability of the financial system, which is the basis for economic growth in the country. In terms of financial stability, banks generally increase their activity credit supplying the economy in money needed to stimulate investment and consequently to economic growth.

This study aims to present how important the relevant banking regulations, especially prudential standards for banks to stimulate lending activity, which is the engine of economic growth. Was also be carried out analysis of the impact of new banking prudential regulation of international character on the stability and security of the banking system in terms of access to credit for non-financial businesses. This issue has been combined with attempts to stimulate the economy by the anti-crisis packages introduced by the financial safety net.

Bibliografia

- Bank for International Settlements, Basel Committee on the Banking Supervision, 2009, *Core Principles for Effective Deposit Insurance Systems*, Bazylea.
- Bank for International Settlements, Basel Committee on the Banking Supervision, 2002, *Internal Audit in Banks and the supervisor's relationships with auditors. A survey*, Bazylea.
- Bank for International Settlements, Basel Committee on the Banking Supervision, 2003, *Overview of the New Basel Capital Accord*, Bazylea.
- Dziekoński P. (2003), *Nowa Umowa Kapitałowa – konsekwencje dla rynku kredytowego*, „Materiały i Studia”, Zeszyt nr 164.
- Heffernan S. (2007), *Nowoczesna bankowość*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Iwanicz-Drozdowska M. (2006), *Wpływ zmian w regulacjach ostrożnościowych na dostępność kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw. Wyniki badań ankietowych*, „Bank i Kredyt”, marzec/2006.
- Krasodomska J. (2007), *Ocena stanu przygotowania banków do wdrożenia Nowej Bazylejskiej Umowy Kapitałowej – przegląd wyników badań*, „Bank i Kredyt”, luty/2007.
- Marcinkowska M., 2004, *Nowe zasady tworzenia rezerw celowych w bankach*, „Rachunkowość”, 3/2004.
- NBP (2008), *Przegląd stabilności systemu finansowego*, Warszawa.
- NBP (2007), *Rezerwy na ryzyko związane z działalnością banków*, podręcznik inspekcji na miejscu, Warszawa.
- NBP, od II kwartału 2007 do I kwartału 2010 r., „Sytuacja na rynku kredytowym, wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych”, Warszawa.
- Noga M., Stawicka M. K. (red.) (2009), *Ponadnarodowa i narodowa polityka monetarna na świecie*, CeDeWu, Warszawa.
- The New Basel Capital Accord* (2000) [za:] www.banque-france.fr/gb/superv/telechar/2000_Basel.pdf
- Ustawa prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku*, Dz. U. 02.72.665., art. 71.
- Wierzbna R., Iwanicz-Drozdowska M., Lepczyński B. (red.) (2004), *Nowa Umowa Kapitałowa Bazylejskiego Komitetu Nadzoru Bankowego – Konsekwencje dla Gospodarki i Sektora Bankowego w Polsce*, Raport z badań sfinansowanych przez KBN, Gdańsk.
- Wolanin T., *Konsultacje i wdrożenie postanowień Nowej Umowy Kapitałowej w sektorze bankowym w Polsce*, Dokument konsultacyjny, Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego, Warszawa 2005.
- <http://www.comperia.pl/plany-antykrzysowe-nbp.html> z dnia 21 kwietnia 2009 r.